

องค์ความรู้จากประสบการณ์ของนักปกครองในการแก้ไขปัญหากรณีศึกษาในพื้นที่เป็นเลิศ
(Best Practice)

กรณีศึกษา : การขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

๑. ความเป็นมา / สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

• ความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่ ๑๑ เป็นหมู่บ้านใหม่ซึ่งแยกตัวจากหมู่ที่ ๕ ตำบลทุ่งเบญจา เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๓๘ ซึ่งมีนายสุทิน ศรีคงรักษ์ เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก โดยลักษณะภูมิประเทศเป็นหนองน้ำเป็นส่วนใหญ่ สลับกับเนินเขาเล็กๆ มีหนองน้ำใหญ่กลางหมู่บ้านที่ชาวบ้านเรียกว่า “หนองน้ำใส” จึงนำมาเป็นชื่อหมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านน้ำใส”

• สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

บ้านน้ำใส มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นหนองน้ำสลับกับเนินเขาเล็กๆ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ ประชาชนแต่ละครัวเรือนพักอาศัยอยู่ตามโซนพื้นที่ ยากต่อการปกครอง ควบคุม ดูแลได้อย่างทั่วถึง ประชาชนบ้านน้ำใสประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวนผลไม้เป็นอาชีพหลัก เช่น ทุเรียน มังคุด ลองกอง เงาะ พริกไทย และยางพารา เป็นต้น แต่ประสบปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ ป่วยมีราคาแพง รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากเน้นในการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ และเป็นพืชเชิงเดี่ยว

๒. แนวทางปฏิบัติ / การแก้ไขปัญหา

๒.๑ แนวทางปฏิบัติและการแก้ไขปัญหา การปกครองควบคุมดูแลพื้นที่

เนื่องจากบ้านน้ำใส มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นหนองน้ำสลับกับเนินเขาเล็กๆ มีพื้นที่ของหมู่บ้านกว้างขวางมาก จำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ ประชาชนแต่ละครัวเรือนพักอาศัยอยู่ตามโซนพื้นที่ ยากต่อการปกครอง ควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง ทางที่ทำการปกครองอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จึงได้ให้คำแนะนำโดยการแบ่งการปกครองหมู่บ้านเป็นโซนพื้นที่ โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งมีครัวเรือนอยู่ตามโซนพื้นที่เป็นผู้ปกครองควบคุมดูแลในเบื้องต้น โดยมีการแบ่งเป็นโซนพื้นที่ ๕ โซน ดังนี้

๑. กลุ่มหน้าตลาด มีนางจิตาภา ธนะมูล และนายประสงค์ สุขแสง ส.อบต. เป็นผู้ดูแล
๒. กลุ่มข่าระกำ มีนายชนะ จันทสิทธิ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล
๓. กลุ่มไทยสมุทร มีนายเฉลิมศักดิ์ เสนาช่วย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล
๔. กลุ่มพิงค์วัลเลย์ มีนายจักรธร จันแดง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล
๕. กลุ่มชำม้อ มีนายสุภชัย จันสิทธิ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดูแล

๒.๒ แนวทางปฏิบัติและการแก้ไขปัญหา รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

เนื่องจากประชาชนบ้านน้ำใสประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำสวนผลไม้เชิงเดี่ยวเป็นอาชีพหลัก เช่น ทุเรียน มังคุด ลองกอง เงาะ พริกไทย และยางพารา เป็นต้น ส่งผลให้ประสบปัญหาหาราคาผลไม้ตกต่ำ ต้นทุนสูง บัญชีมีราคาแพง รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน

ผลไม้ของบ้านน้ำใส

บ้านน้ำใส จึงได้น้อมนำหลักคิดการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจาก

๑. ผู้นำหมู่บ้าน

๒. สู้ครัวเรือน ต้นแบบ (คณะกรรมการหมู่บ้าน)

๓. ขยายผลสู่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยมีส่วนราชการต่างๆให้การสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. สรุปวิธีการทำงานที่นำไปสู่วิธีการที่เป็นเลิศ (Best Practice)

บ้านน้ำใส ได้ร่วมกันน้อมนำพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในระดับบุคคลและครัวเรือนเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง และแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งดำเนินการเป็น ๓ ระดับ คือ

รูปพระมหากษัตริย์ที่มีอยู่ทุกครัวเรือน

๑.ระดับจิตสำนึก เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึก และปรับทัศนคติสู่การพึ่งตนเอง โดยมีผู้นำหมู่บ้านด้านต่างๆเป็นผู้ริเริ่มและร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประชาชน ประเมินตนเองเพื่อให้รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง รู้ปัญหาหรือวิกฤติที่ประสบอยู่ เพื่อให้เกิดความคิด "การพึ่งตนเอง" การตั้งใจใช้ชีวิต "อยู่อย่างพึ่งตนเอง" พึ่งตนเองให้ได้โดยลดความต้องการ (กิเลส) และทำประโยชน์แก่ส่วนรวมมากขึ้น

๒.ระดับปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง โดย

ขั้นตอนที่ ๑ "อยู่อย่างพึ่งตนเอง" ในระดับครอบครัว คือครอบครัวและสมาชิกต้องรู้จักพึ่งตนเอง โดยทำกิจกรรมลดรายจ่าย เพื่อให้เกิดการออม การจดบัญชีครัวเรือน บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน เพื่อให้รู้ภาวะหนี้สิน รายได้รายจ่ายของครัวเรือน ควบคุมการใช้จ่ายของครัวเรือน และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ ลดต้นทุนการผลิต เช่น ทำปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร

ขั้นตอนที่ ๒ มีวิถี "อยู่อย่างพอเพียง" โดยการยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิต โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม อยู่อย่างสมดุลไม่ดำเนินชีวิตเกินความพอดี เช่น ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง

ขั้นตอนที่ ๓ การรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกัน และกันในหมู่บ้านทำให้ลดความเห็นแก่ตัว และเกิดความสามัคคีกัน ซึ่งปัจจุบันหมู่บ้านมีกลุ่มต่างๆ เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ซึ่งเมื่อเกิดการรวมกลุ่มในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านเข้มแข็ง เพราะมีการรวมกันตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม เช่น

กองทุนหมู่บ้านน้ำใส ซึ่งกองทุนเป็นการรวมกลุ่มกันในการเข้าถึงแหล่งทุนของหมู่บ้าน ในการให้สมาชิกได้เข้าถึงแหล่งทุนในหมู่บ้านที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ

กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ เกษตรอินทรีย์ ซึ่งทำให้สมาชิกในหมู่บ้านได้ลดต้นทุนในการผลิต และรักษาทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ

กลุ่มสตรีอาสาพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่ม อสม. กองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งการรวมกลุ่มเกิดการความต้องการของชาวบ้านในการที่จะพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๔ "อยู่ดียังขึ้นด้วยการเรียนรู้" ร่วมกันในชุมชนโดยมีการทำกิจกรรมในระดับชุมชนเพื่อให้สามารถนำไปสู่การพึ่งตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน โดยเฉพาะเครือข่ายต่างๆ กลุ่มองค์กรผู้นำในชุมชน ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน และประสานงานภาครัฐ ท้องถิ่น เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านเกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน

๓.ระดับปฏิเธร หรือผลของการปฏิบัติ ผลจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอน คือ เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยขยายผลไปถึงระดับสังคม

๔. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ (Key Success Factors)

- ขับเคลื่อนเป็น ๓ ประสาน ไปพร้อมๆ กัน

๑. ผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน)

๒. แกนนำครัวเรือนต้นแบบ (คณะกรรมการหมู่บ้าน)

๓. ประชาชนในหมู่บ้าน

บ้านน้ำใส ได้น้อมนำหลักคิดการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากผู้นำหมู่บ้าน สู่ครัวเรือนต้นแบบ (คณะกรรมการหมู่บ้าน) มาขยายผลต่อสู่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งถือว่าการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เดินทางสายกลาง มีความพอเพียง มีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง โดยต้องมีความรู้ คู่คุณธรรม นั้น ถือได้ว่าบ้านน้ำใสเป็นแบบอย่างในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยยึดหลักความพอเพียง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยมีส่วนร่วมราชการต่างๆ ให้การสนับสนุนในการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วย ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านจิตใจและสังคม

- ๑.๑ มีความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน
- ๑.๒ มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน มีกฎของหมู่บ้านที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม
- ๑.๓ มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก มีการจัดสรรผลกำไรในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก กองทุน และประชาชนในหมู่บ้าน เช่น การเสียชีวิตของสมาชิก การดูแลสาธารณประโยชน์ ฯลฯ
- ๑.๔ ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เน้นการทำงานที่ยึดความเป็นประชาธิปไตยเสียงข้างมาก ในการจัดเวทีจัดประชุม
- ๑.๕ มีคุณธรรม/จริยธรรม
- ๑.๖ มีความเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ด้านเศรษฐกิจ

- ๒.๑ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน
- ๒.๒ มีกิจกรรมลดรายจ่าย และสร้างรายได้ ได้ส่งเสริมให้ครัวเรือนในหมู่บ้านปลูกผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด ไก่ เห็ด ไข่กินเอง ถ้าเหลือก็นำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน
- ๒.๓ มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน
- ๒.๔ มีกิจกรรมการออม
- ๒.๕ มีการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่ม

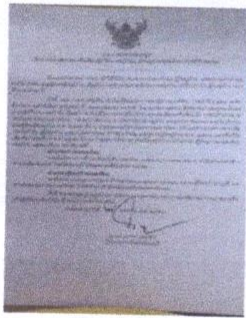
๓. ด้านการเรียนรู้

- ๓.๑ มีข้อมูลของชุมชน
- ๓.๒ หมู่บ้านมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและแผนชุมชน
- ๓.๓ มีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างคุณค่า บ้านน้ำใส มีปราชญ์ชาวบ้าน ที่สามารถช่วยในการพัฒนาหมู่บ้าน ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๓.๔ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารของคนใน และนอกชุมชนทุกคนสามารถใช้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านน้ำใสในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้
- ๓.๕ มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาหมู่บ้าน บ้านน้ำใส มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านน้ำใส มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่นำมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของบัญชีกองทุนบ้าน การใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล และพัฒนางานของหมู่บ้าน
- ๓.๖ มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา
- ๓.๗ มีการปฏิบัติตามหลักของการพึ่งตนเอง

๔. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ๔.๑ จิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๔.๒ มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม
- ๔.๓ มีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน
- ๔.๔ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

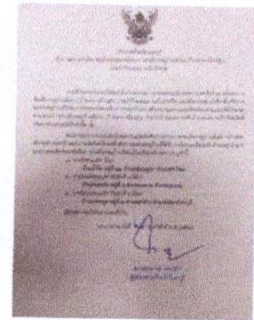
บ้านน้ำใส หมู่ที่ ๑๑ ต.ทุ่งเบญจา อ.ท่าใหม่ จ.จันทบุรี ได้น้อมนำพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาถือปฏิบัติในการดำรงชีวิต จนทำให้บ้านน้ำใสได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจ พอเพียงดีเด่นระดับจังหวัด ของจังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๕๗ ได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๘ ได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านน้ำใส ได้รับรางวัลผู้ใหญ่นายอดเยี่ยมของจังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๕๘ จนได้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ปี ๒๕๕๘ และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดจันทบุรี

รางวัลผู้ใหญ่นายอดเยี่ยมของ
จังหวัดจันทบุรี ปี ๒๕๕๘

รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดีเด่น
ระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๗

รางวัลหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข)
ประจำปี ๒๕๕๘

ศูนย์การเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ปี ๒๕๕๘

